

Roman

TEDNIK ZA VSE / LJUBLJANA, 12. OKTOBRA 1929

ŠTEVILKA 2 DINARJA

Rex Beach:

Zlati demon

Pustolovni roman

Prvo poglavje

BEGUNKA NA PRISTANIŠKEM
NASIPU

Glenister je z očmi premeril luko, ki je bila vsa v lučkah, potem pa je dvignil pogled na vrhunec gora, kipeče pod nebo. Mlada kri v njem je valovala.

„Kako lepo je, kako lepo!“ je zamrmral. „In naposled je to moja domovina, Dex! Koprnenje po severu mi razganja žile.“

„Pazi, da te ne raznese!“ je posvaril stari prijatelj. „Iz izkustva vem, gorsko podnebje ljudem ne dobi dobro.“ Krepko je potegnil iz pipe.

„Moj Bog — ta dim!“ je jezikal mlajši. „Kvariš mi zrak.“

„Ljubše mi je, da dišim kakor mož, nego da bi blebetal kakor dojenček.“

Oni se je zasmejal in napol široka prsa, kakor da ga duši preobilica moči.

Dobajala sta na pristaniškem veslu. Pred njima je ležala ladja „Santa Maria“, ki ji je bilo o polnoči odpluti. Za njima je spala Dondaska, stara ruska naseljenka, ki je v megle Bregovca mrla. Tam, kjer so se pred tednom dni doživljali polnočni seji, sedaj živela divja teta, ki se odpravljala na zlati čarobni svet. Na spet staja led, ki ji je zapiral pot v Nome, kjer se pravijo, da živi ležala, ne obogate.

Mahoviti holmi za naselbino so bili razorani od grobov onih, ki so bili poginili na povratku minulo jesen, ko so tod divjale nalezljive bolezni. A kaj to! V pesku se leskeče zlato, so povedali oni, ki so ostali, in tako so ljudje trumoma drevili tja. Glenister in Dexty stá bila takrat prišla iz Nomeja in mladi mož je v vročici govoril čudne stvari. Zdaj sta se polna upov vračala.

„Ta zrak draži v meni vse živalske nagone,“ je spet začel Glenister. „Čutim, kako me palijo nizke strasti — in krvoločna bojevitost me prevzema!“

Nezakonska mati

Ljubavni roman

(gl. stran 9)

Tedaj je v obupu ponesla roko k ustom in vrgla v temo poljub (str. 11).

Vsebina 1. številke

Rex Beach: ZLATI DEMON, pustolovni roman. — ZA EVINE HČERE: Moj dom moj svet, Da bom še lepša, V kraljestvu loncev, Praktični nasveti, Mnogo glav mnogo ve, Moda. — R. P.: NEZAKONSKA MATI, roman iz naših dni. — POVESTI, KI JIH ŽIVLJENJE PIŠE: Kako je krvnik vrgel sekiro od sebe. — PISANE ZGODBICE. — NAGRADA ČITATELJEM „ROMANA“ (500 Din). — KRIŽANKA. — H. J. Magog: OBDOJEJ NA SMRT, novela. — ŠALE.

„Nemara boš še imel prilike zanjo.“

„Kako misliš?“

„Davi sem srečal Mexica Mullinsa. Saj poznaš starega Mexica? Lansko poletje je imel zlatokop na Anvil Creek; gotovo še pomniš, da sem mu pri neki priliki priskočil na pomoč?“

„Aha, pri streljanju, kaj ne?“

„Da! Nu, poklical me je na stran in mi rekel: ‚Biš, oddolžiti se ti hočem za to, kar si mi dobrega storil.‘

„Beži no! sem zagodrnjal. To je bilo.“

„Čuj!“ je rekel. „Koliko utegne biti danes vreden tvoj zlatokop?“ — „Težko je reči, sem odgovoril. Če izpolni, kar je obetal prošlo jesen, bi se iztisnil iz njega kak milijonček.“

„Bill,“ je rekel, „svetujem ti, da stražiš zemljišče kakor gad. Niti trenutek ga ne smeš zapustiti in nihče naj se mu ne približa — drugače se kar obriši.“

„Kam meriš?“ ga vprašam.

„Poštenjak si, Bill, jaz pa kvartač, a rešil si mi življenje in zato ne maram, da bi drevil v nesrečo. Pazi, za

Prijatelj, ki si dobil 1. številko „Romana“ na ogled: prereži jo, pregledaj in prečitaj! Pokaži jo prijateljem in znankam!

Naš list

se predstavlja občinstvu

Lep pozdrav vam vsem, starim in mladim, bogatim in siromašnim, ki radi prebirate zanimive, sapo jemlječe in spanec preganjajoče istorije! Vam pozdrav — meni pa dovoljenje, da povem, kdo sem in kaj hočem...

„ROMAN“ — tednik za vse... Moje ime je moja izkaznica.

Novorojenec med slovenskimi listi prihajam med vas, da vam bom pripovedoval povesti, dolge in kratke, vesele in žalostne, zaljubljene, pustolovne in detektivske; povesti vsake vrste samo z dvema izjemama:

nobena mojih istorij ne bo dolgočasna.

Držale vas bodo v škripcih, da ne boste utegnili ne jesti ne spati, dokler me ne preberete od začetka do konca.

In:

nobena mojih istorij ne bo taka, da bi jo morali skrivati pred spodobnimi ljudmi;

o tem ne bodi dvoma ne spora med nami!

„ROMAN“ ni „šund“ — in „šund“ ni „Roman!“

Vsako soboto bom trkal na desetisoč vrat. Ne bom vas pital z „visoko literaturo“, ker hočem, da me vsi spustite v hišo. Toda vedno iznova vam bom zadajal

vprašanje, ki boste odgovarjali nanj:

Ali me želite videti še boljšega, nego sem? Ali bi prenesli še malce več resnobe in klenega jedra? Ali se mi ne boste izneverili, če vas popeljem vsaj za spoznanje navzgor?

Čez noč vas ne bom predelal, vem da ne. A počasi, prav počasi, da niti opazili ne boste.

Moj cilj bo dosežen takrat, kadar z vašim odobravanjem postanem to, kar želim postati:

Najboljši zabavni list za vse Slovence — ob najnižji, vsakomur dostopni ceni . . .

Razen romanov in krajših povestic bom imel vselej še kaj za vas. Zgodbe iz resničnega življenja, šale, uganke, poučne sestavke za nežni spol: o gospodinjstvu, o kuhinji, o lepoti... Za vsakogar kaj!

Ne dvomite o meni in ne bom vas razočaral. Podpirajte me in prinašal vam bom čedalje več in čedalje boljše zabave. Odprite mi svoja vrata pa vam bom tudi jaz vse širje in širje odpiral vrata v lepši in boljši svet!

Slovenski človek je željan dobre in poštene zabave. Mesto, ki stopam nanj, je prazno, izpodrinil ne bom nikogar. Potrebujete me, pogrešali ste me — z menoj vam bo lažje živeti!

V tem prepričanju se lepo priporočam in prosim, da mi še danes nakazete naročnino: 25 Din do Novega leta.

„Roman“

TEDNIK ZA VSE
LJUBLJANA, BREG 10

Boga, da ti ne sunejo zemljišča — to je vse, kar ti lahko svetujem.

„Kdo naj mi ga sune? Oblastva so nam dala pravico in poverilo... in nam celo postregla z vodniki...“ mu oporečem.

„Saj to je tisto! Neki McNamara pride sèm. Pazite nanj! Ne daj mu, da bi stopil na tvojo zemljo!“ — Drugega mi ni povedal.

Tisti mah so se s „Sante Marije“ oglasile sirene. Njih zoprno tuljenje je dolgo odmevalo od gora.

„Na ladjo morava!“ je silil Dextry.

„Tiho, kaj je to?“ je šepnil njegov tovariš.

Na parniku so se začuli glasovi. Pod njima so zapljuskala vesla ob vodo in pridušen glas je viknil:

„Stoj! Tak stoj vendar!“

V temi sta zagledala čoln, ki je plul proti obrežju. Neka postava se je dvignila na lestvico in se naglo popela na

nasip. Takoj nato je pristal k obrežju drugi čoln.

Ko se je begunec pokazal na nasipu, sta moža začudena spoznala, da je mlada ženska. Težko sopeč je hitela, se spotaknila in padla bi bila, da je ni Glenister prestregel.

„Ne predajte me onim!“ je zastokala.

Začuden se je obrnil k tovarišu. Le-ta pa se je nameril proti stopnicam za izkrcavanje, kjer so se bili ravnokar pojavili zasledovalci.

„He, čuj! Nazaj, ali pa se seznanite z mojim škornjem!“ Dextryjev glas je zvenel ostro in osorno in njegova postava se je videla možem v temi preteče velikanska.

„S poti! Ženska je pobegnila!“ je zavpil tisti, ki je stal na vrhu lestvice.

„Jezik za zobe!“ se je oglašil drugi. „Ali je treba, da povsod raztrobiš? S poti, prekleti norec! Naprej, Thorsen!“

Govoril je zapovedujoče, da je v Dextryju kar zavrelo.

Thorsen se je z roko prijel za nasip, da bi se popel; toda stari zlatokop mu je po bliskovo stopil na prste. Oni je zavpil, odmaknil roke in v padcu potegnil tovariše s seboj.

„Za meno!“ je zavpil in stekel ob bregu na drugi konec nasipa.

„Glejte, da se čim prej odpravite, gospodična!“ je svetoval Dextry. „Zasledovalci bodo vsak trenutek spet tu!“

„Da, da, saj grem na „Santo Marijo“! Ladja takoj odplove. Pridita, pridita!“

Glenister se je zasmeljal, kakor da je povedala kaj smešnega, vendar se ni premaknil.

„Prestar sem že in pretrd, da bi tekel,“ je rekel Dextry. „A ta zadevica mi je povšeči.“ Deklica je v somraku opazila, da ima že sive lase.

„Kaj hočete reči s tem?“ je ostro vprašala.

„Brž, brž, gospodična! Zadržala bova lopove, dokler ne pridete na ladjo.“

Deklica je šla ž njima. Spet je zatulila sirena in s palub se je začul oficirjev glas: „Odvežite zadnje vrvi!“

„Pustili nas bodo tu!“ je zaječala in Glenistru se je zazdelo, da jo je tega bolj strah kakor preganjalcev, ki so se že bližali.

„Ne boste zamudili, ne,“ je odvrnil robato. „Tecite in ne mislite na najul! Bila sva trideset dni na ladji in sva si zmerom želela, da kaj doživiva!“ Ni še dogovoril, ko so iz teme planili nanje mornarji.

Nekaj trenutkov ni bilo videti drugega kakor klobčič črnih teles, čulo se je udarjanje pesti, potem se je klobčič razbil, nekaj teles se je odtrgalo in telebnilo na tla. Napadalcu so spet planili na moža in se skušali obesiti nanju. Pritiskali so na Dextryja, a vselej zagrabili v prazno, zakaj kopač zlata se je izmikal s presenetljivo spretnostjo in udarjal okoli sebe besno kakor star volk.

Narobe pa se je Glenister skoro leno otepal mož, kadar so mu prišli preblizu. Smejal se je, kakor da mu je pretep zabaven sport. Deklica je trepetala od strahu; vendar se ni skušala rešiti in se je naslonila na zid.

Dextry je sprožil roko v mogočen zamah, a je udaril v prazno in se opotekel. Nasprotnik je porabil priliko in ga zagrabil; oba sta padla na tla. Še tretji se je vmešal v borbo. Deklica je pridružno vzkriknila.

„Brcnil ga bom, Tom,“ je divje zasopel napadalec. „Prepušči ga meni!“ Zamahnil je z nogo in Tom je z neverjetno ročnostjo bruhnil kopico kletvic.

„Aj, mene si zadel! Ga že držim! Z velikim pa ti opravi!“

Tomov zaveznik se je obrnil h Glenistru. Potuhnil se je poleg deklice, ne da bi se zmenil zanjo; potem se je nespričo pogнал. Glenister je bil enega nasprotnika podrl na tla in se nato umaknil, da se ogne drugemu, tisti mah pa je začutil roke za tilnikom in mornarjeve noge so se mu ovile okoli stegen. Dolgo sta se borila in mladi mož se je zaman napenjal, da bi dobil sovražnika pod se; zdajci pa sta butnila ob zid tik zraven deklice in ona je razločno slišala sopenje svojega branitelja, ko ga je mornar stiskal za vrat. Še trenutek in Glenister bi bil obležal pod nogami napadalcev... Ob misli na to jo je vrglo kvišku; strah jo je minil. Videla je, da mora nekaj storiti.

Mornar ji je obračal hrbet. Prijela ga je za lase in s prsti, ostrimi ko kremplji, iskala njegovih oči. Možak je

zarjovel in drugi so se v trenutku umaknili nazaj. Naslednji mah je začutila roko na ramenu in spoznala Dextryjev glas.

„Ali ste ranjeni? Ne? Potem pa le naglo, če ne zamudimo!“ Ko je pogledala na tla, je zagledala mornarja, ležečega negibno kakor posekan štor.

„Vse v redu — napreji!“

Naglo so stekli vzdolž nasipa — in za njimi je ostalo godrnjanje mornarjev, ki jih je minevalo veselje za boj. Ko so stopili na mostič za vkrcanje na „Santo Marijo“, je zevala med parnikom in nasipom že precejšnja proga vode.

„Za las je manjkalo!“ Glenister se je težko dihaje prijel za vrat. „Vendar se ne bi bil ognil boja, za nič na svetu ne!“

„Bolj ko ta doživljam mi že zlepa ni kaj ugajalo!“ Dextry je bil navdušen kakor otrok.

„Čudni ste vi možje!“ se je nervozno zasmejala deklica. Odgovora pa ni dobila.

Odvedla sta jo v kabino na palubi, kjer sta si jo utegnili natančneje ogledati.

Bila je ljubko dekle v tesnem kratkem krilcu in visokih rjavih škornjih. A najprvo, kar je Glenister videl, so bile njene oči, velike sive zvezde, ki so se v električni luči skoro rjavo lesketale. Lasje so se ji bili razpleli in so ji kodrasto valovali globoko doli na stas.

Glenister se je bil pripravil na tisto vrsto lepote, ki je tu na severu precej pogosta, lepote, ki sicer osupi, ki pa je gladka in mrzla kakor novo zgrajena hiša. Ta deklica pa se je s svojimi pokojnimi, tihimi črtami čudovito razlikovala od okolice in ga spominjala na tisoč prijetnih stvari, ki so se mu bile v zadnjih letih odtujile.

V očeh starejšega moža je bilo samo občudovanje. „Priznati moram,“ je vzkliknil, „da ste najpogumnejša ženska, kar sem jih kdaj srečal. Kaj se je prav za prav zgodilo?“

„Gotovo si mislite, da sem zagrešila nekaj strašnega. O, ne! Jutri vam vse povem. Ničesar nisem ukradla in nikogar zastrupila, prav res da ne!“ Nasmešnila se je in Glenister si ni mogel kaj, da ji ne bi bil vrnil nasmeha.

„Stewarda zbudim in vam poiščem primeren prostor,“ je rekel naposled. „Morali boste spati skupaj z drugimi ženskami — ladja je nabita ljudmi!“

„Ne, ne storite tega! Nihče me ne sme videti. Vem, da je takšno vedenje čudno, a vse je prišlo tako naglo, še zdaj se komaj zavedam. Prosim, počakajte do jutri!“ Zelo blede je bila in govorila je z drhteče vnikljivim glasom.

„Draga gospodična, ne zapravljajte vendar časa s pojasnjevanjem!“ je menil Dextry. „Kaj ste si skušali, nas prav nič ne zanima. Moralka ni naša stvar, zakaj severno triinpetdesete širinske stopinje ni postave ne pred Bogom ne pred ljudmi. Tu gori ima vsakdo pravico živeti po svoji volji.“

Njen obraz je razodeval, da ne ve, ali naj mu verjame ali ne. Tedajci pa je prestregla Glenistrov žareči pogled. Z njegovega obraza je sijala moč — tako mlad se ji je videl s svojo energično brado, mogočnimi obrvmi in izrazitimi usti. Odkrila je, da je zanimiv in lep — lep s tisto posebno, krepko moško lepoto.

„Kot zastojkarica bi hoteli z nami?“ je vprašal.

„V tem imam že nekaj izkušenj,“ je Dextry posegel vmes. „Kakšen načrt ste si napravili?“

„Čez noč naj ostane v najini kabini na palubi,“ je naglo odločil Glenister. „Midva pojdeva dol. Nihče je ne odkrije.“

„Tega ne morem dovoliti,“ je oporekla. „Ali nimata tu kakega prostora, kjer bi se lahko skrila?“

Vendar sta jo pomirila in šla. Sključen sedeč na stolu se je zastrmela pred se. „Strah me je,“ je šepetala, „v lepo reč sem se zapela! Zakaj me moški tako gledajo? Bojim se!“

Naposled je trudoma vstala. Zrak v kabini jo je pritiskal; zato je utrnila luč in smuknila mimo ograje na zadnji konec ladje v senco rešilnega čolna, kjer ji je lahen vetrič pihljal v lice.

Dve postavi sta se ji približali v resnem razgovoru in obstali tik zraven njenega skrivališča. Videla je, da ji je umik odrezan in da se ne sme ganiti.

„Kaj jo je nagnalo semkaj?“ je odvrnil Glenister na Dextryjevo vprašanje. „Nu, zakaj je pa prišla, vojvodinja, Cherry Malottova in vse druge?“

„Ne, ne! Te vrste ona ni. Prefina je, prenežna — prezala!“

„Saj to je tisto: prezala, da bi bila sama!“

Dextry je mrko zagodrnjal: „Ta dežela te je vendarle uničila, dečko! Misliš, da so vse enake druga drugi — utegne biti že res, a pri tem dekletu ne. Nekako drugačna mora biti — a tega ti z besedami ne znam povedati.“

Glenister je zamišljeno razglabljal: „Imel sem prednika, ki je bil morski razbojnik v vzhodnoindijskih vodah. Časih si mislim, da imam naravo po njem. Ponoči pride k meni in mi ne-

Če vam naš list ugaja, povejte to drugim, ki ga še ne poznajo; če vam kaj ni pogodu, sporočite nam, da se bomo vedeli ravnati.

kaj šepetaje. Haha, nemara ima prav. Nocoj sem se bojeval zanjo, Dex, kakor se je on boril za svojo drago na morskih obalah. Prelepa je, da bi bila nepokvarjena — in severno triinpetdesete stopinje pač ni postave ne pred Bogom ne pred ljudmi."

Šla sta naprej; njegov otožni, cinčni smeh je deklico zadel v srce in se je morala nasloniti na rešilni čoln. Zamolklo ji je šušnela kri v ušesih. Potem se je zatekla v kabino in se vrgla na ležišče; brez glasu se je premetavala sem in tja, si grebla z nohti v roke in tolkla s pestmi po blazini, s suhimi očmi srepo strmeč v temo.

Drugo poglavje

ZASTONJKARICA

Zbudil jo je ropot strojev in ko je oprezno pogledala skozi okence, je videla vse povsod stekleno, mirno morje, leskečoče se v solnčnem siju.

Tak to je bilo Beringovo morje! Predstavljal si ga je puščavo sive vode. Namestu tega je videla ravno, svetlo ploskev, iz katere je tu pa tam švignilo nad gladino tolsto ribje telo. Iskrea se glava se je dvignila ob boku ladje in zaslislala je klic: „Tjulenj!“

Pri napravljanju je deklica opazovala osebne potrebe, raztresene po kabini. Tu je stal bogato okrašen toaletni pribor v usnjatem toku; na bakrenih okovih se je blestel Glenistrov monogram. V opremi arktičnega zlatokopa je bil zelo čuden videti, prav tako kakor majhna izdaja Maupasanta.

Potlej je vzela v roke Kiplingovo „Sedem morij“; v knjigi je bilo mnogo pripomb. Zdaj se ji je zazdelo, da je odkrila sled: rezkota teh pesnitev jo je že od nekdaj odbijala, čeprav je čutila v njih krepki polet. Ni se še bila dovolj zavedla, da življenjem, da bi bila spoznala, da utegne biti resničnost tisto, kar je videla. Knjiga ji je potrdila sodbo o mlajšem izmed obeh mož.

Na tleh je visel tok, iz katerega je molel dim iz katerega revolverja. A še preden je mogel pogledati, je potrkol Dexty na vrata.

„Deč, kaj ti je?“, vprašal je kuharju po zvočni, malo slišni glas.

„Hvala, gospod,“ je zlagala. „Pomisli, sem vam dolžna sem vam pojasniti.“

Pustila je vrata odprta. Bili ste v stiski, gospod, pomagala sva vam — to je resnično. Vprašanja so odveč, to je Allaska.“

A vi, si, gospod, pomagali ste mi.

Moja edina skrb je, kako naj vas skrijem.“

Brezplačno

bo dobival

Roman vsak

kdor nabere 5 naročnikov
ter pošlje polno naročnino
naprej.

Z drugimi besedami:

20%

skupne naročnine, ki nam jo
pošljete, Vam vpišemo v do-
bro kot

Vašo

lastno naročnino.

Agitirajte za naš list! Pridobivajte naročnike! Pošiljajte nam naročnino

Vi sami

pa čitajte
„Roman“

zastonj!

Zahtevajte položnice!

„Ne bojim se tega — samo da me ne pošljejo nazaj.“ Njene oči so strahoma obvisle na njegovih ustnicah.

„Ali ne veste, da je ladja namenjena v Nome? Kapetan ne bi okrenil, saj tudi ne bi mogel — tovor je predragocen in družba plača za ladjo pet tisoč na dan. Ne, zaradi zastojanja se ne bo vrnil. Vrh tega bi tudi mi ne pristali na to — čas je predrag.“

Zmotilo ju je ropotanje krožnikov pred vrati; Dexty je ravno hotel odpreti, ko je začul kapetanov glas.

„Nu, Glenister, kaj pa s tem zajtrkom?“

„Dextyju danes ni kaj dobro,“ sta zaslislala Glenistrov malomarni odgovor.

„Ni čuda! Zakaj pa nista sinoči prej prišla na ladjo? Videl sem vaju — toliko da nista zamudila! Čisto prav bi vama bilo!“ In potem tiho in zaupno: „Svetujem vama, pustita ženske pri miru! Ne umejte me krivo, dečko, toda na ladji je bolje tako. Pa bi le pogledal, kaj je z Dextyjem!“

Deklica se je stisnila v kot in se boječe ozrla v prisluskovalca.

„Da — hm... menda še ni vstal,“ sta slišala, da je zajeceljal Glenister. „Pridite rajši pozneje!“

„Neumnost! Čas je, da se že napravi. Halo, Dexty, odprite!“ Stresel je kljuko.

Ni bilo pomoči. Stari kopač se je vprašuje ozrl na dekle in ko je poki-mala, je odrinil zapah in med vrati se je pojavila višnjava tršata kapetanova postava.

Njegov sivi, bradati obraz je bil nabrahan v prijazne gube; tedaj pa je zagledal postavo v kotu in nehote vzel čepico z glave. S tem pa je bila njegova vljudnost tudi pri kraju. Priprl je oči.

„A tako!“ je rekel. „Mislil sem, da poznam že vse dame na ladji. Dexty, izvolite me predstaviti!“

„Da... hm... imena tudi sam ne vem!“

„Kaj?“

„Nimam dosti povedati. To je dama, ki sva ji sinoči pomagala na ladjo — evo, to je vse.“

„Kdo vama je dovolil?“

„Nihče, ker ni bilo prilike za to.“

„Ni bilo prilike, tako! Čigava je? Brž! Odgovorite!“ Glas se mu je tresel od ogorčenja.

„O!“ je vzkriknila dekle in oči so ji potemnele. Njegove besede so jo hudo užalile.

Kapetan Stephens se je obrnil h Glenistru.

„Vaše delo? Ali je vaša?“

„Ne,“ je mirno odgovoril, in Dexty je zajeceljal: „Počakajte, kapetan,

da vam stvar pojasniva! Dami sva sinoči pomagala, da se je otresla mornarjev — hotela je priti čim prej od tod, zato sva jo vzela s seboj na ladjo.“

„Čudna istorija! Zakaj pa je pobegnila?“

„Ne dovolim, da tako govorite!“ se je zdaj oglašila deklica. „Jaz sama vam odgovorim. Res je — pobegnila sem. Morala sem naglo proč in ker sem bila brez varstva, sta mi prijatelja pomagala na ladjo. Ne morem vam dopovedati, kako važno je zame, da pridem s prvo ladjo v Nome; to ni samo moja skrivnost. Tako važno je bilo, da sem morala v eni uri zapustiti strica v Seattlu, ker ni bilo nikogar drugega, ki bi bil lahko šel. Vzela sem sobarico s seboj, da mi je nesla kovčeg; mornarji pa so jo prijeli, ko je hotela za meno. Odvezala sem čoln in veslala, kar sem mogla, proti kopnini, oni pa so me zasledovali v drugem čolnu.“

Kapetanove mrke črte so se nekoliko zjasnile.

„Draga moja gospodična — druge ladje bodo v Nomeju prav tako naglo kakor mi, nemara celo še prej.“

„Ladja, s katere prihajam, vobče ni namenjena v Nome.“

Ob teh besedah se je kapetan Stephens zdrznil. Položil je svoje mesnate prste deklici na rame in ozlovoljen vzkliknil:

„Katera ladja? Odkod prihajate?“

„Z ‚Ohio‘!“

Ti besedici sta učinkovali kakor ročna granata. Kapetan je srepo pogledal dekcle.

„Veliki Bog! Vi se upate stopiti pred me in mi to povedati v obraz?“ Obrnil se je in zli jez nad onima dvema. „‚Ohio‘ pravi, slišita? Upropastila sta me! V okove vaju vržem — vas vse tri!“

„Kako pravite? Kaj pa je?“

„Na ‚Ohio‘ divjajo črne koze. Ta drzna deklina je prekršila karanteno. Zdravstveni nadzorniki so jo sinoči ob šestih proglasili nad ladjo. Zato sem se pred časom odpravil iz Unalaske, da se ognem zamud: — Zdaj nas bodo vse zadržali, ko bomo v Nomeju. Veliki Bog — ali vidita, kaj sta napravila, ko sta privlekla to ženščino sem?“

Prijatelja sta se z grozo spogledala. Predobro sta vedela, kakšno paniko pomenijo črne koze na natrpani ladji. Ne samo da so bile vse razpoložljive kabine oddane potnikom; tudi podpalubje je bilo nabito polno in vrhu tega še v vse prej ko zdravih razmerah!

Kaj bo napravila množica, obsedena po zlatem demonu, če proglase nad njo karanteno — tik pred zaželenim ciljem? Ljudje, obsojeni za dolge te-

dne na brezdclje, bi ponoreli; postali bi nasilni, nemara bi se celo uprli.

Bolezni se Dextry in Glenister nista bala; samo na rudnik nista mogla misliti, ne da bi ju stresla groza. Kaj se lahko zgodi v njuni odsotnosti! Razmere v tej novi deželi so bile še tako negotove, lastninsko pravico si si pridobil samo s tem, da si osebno čuval svojo posest. Med dolgo zimo sta led in sneg varovala njune zaklade, v toplem poletju pa so bili brez varstva vsakomur na milost in nemilost izročeni.

Deklica ju je zmotila v teh mrkih mislih.

„Nikar jima ničesar ne očitajte!“ je poprosila kapetana. „Kriva sem edino jaz. Toda morala sem proč. Papirje imam, ki jih moram naglo oddati v prave roke. Nismo jih mogli zaupati neredni poštni službi. Gre za življenje in smrt. In rečem vam: ni potrebno, da bi me deli v karanteno, ker nimam črnih koz.“

„Drugega mi ne kaže.“ je zagodrnjal Stephens, „kakor da vas vtaknem v pušlino. Sam Bog ve, kaj bi ti norci na ladji napravili, če kaj zvedo. Utegnili bi vas razsekati na kosce.“

Glenister je hitro pomislil. „Če to storite, imate na ladji upor, preden mine ura.“

„Naj le poskusijo! Ukrotim jih!“

„Mogoče. A kaj potem? Pridemo v Nome, zdravstvenemu nadzorniku pride kaj o kozah do ušes, pa smo zapčateni trideset dni v karanteni; nas osem sto mož. Tako obsedimo za vse poletje, a vaša družba mora plačevati za ladjo pet tisoč na dan. In to še ni vse: družba jamči za škodo, ki utegne nastati po vaši zanikarnosti.“

„Po moji zanikarnosti!“ Stari, poštteni mornar je zaškrtal z zobmi.

„Tako si bodo tolmačili. Družbo upropastite in službo izgubite — to je vendar jasno ko dan.“

Kapetan Stephens si je srdito otrlj znoj s čela.

„Po moji zanikarnosti!“ Za trenutek se je zamislil. „Predam jo ladijskemu zdravniku.“

„Prosim vas,“ je oporekel Glenister, „čez teden dni bomo v Nomeju, še preden se utegnejo pri mladi dami pojaviti znaki bolezni — seveda, če jo je nalezla. Nihče drugi kakor mi trije ne ve, da je na ladji. Nihče je ne bo videl, ko se izkrca. Ostala bo v tej kabini in to ne bo prav nič slabše, kakor če bi jo zaprl kam drugam na samo. S tem preprečite paniko — rešite ladjo in družbo — in nikogar ne oškodujete. A če oboli dekcle za kozami takoj potem, ko se izkrca, pojde v barako za kužne bolezni in ne bo ogražala potnikov na ladji. Vi, kapetan, se vrnite na svoje mesto in pozabite, da ste davili hoteli posetiti starega Billa Dextryja. Vse ostalo urediva sama. Če boste pa uganjali neumnosti, nas spravite vse v propast!“

Stephens je namršil obrvi. „Pazite se posebno stewarda!“

Deklici je odleglo. Spustila se je na stol; dve veliki solzi sta ji spolzeli po licu. Kapetan ni več tako mrko gledal in njegov glas je zvenel skoro nežno, ko je položil deklici roko na rame: „Ne srdite se zastraš mojih prejšnjih besed! Vnanjost, veste, je varljiva, in tu pri nas so tiste, ki so na oko najbolj zale, navadno najslabše. Že neštetokrat so me speljale. Zanesite se na svoja rešitelja; pomagala vam bosta — jaz vam ne morem. Ko boste v Nomeju, prosite svojega dragega, da se še tisti dan poroči z vami! Previsoko na severu ste, da bi smeli biti sami.“

S temi besedami je šel skozi vrata in jih skrbno zaprl za seboj.

(Dalje prihodnjič.)

Prve številke ne dajemo zastonj

kakor je navada pri zvezkih žalostne slave.

Roman

je spodoben list na strogo solidni podlagi.

Sam ne dobi ničesar zastonj, zato tudi ne more zastonj dajati.

Če vam list ne ugaja, ga vrnite takoj!

Z A E V I N E H Č E R E

Moj dom — moj svet

Štedenje v gospodinjstvu

Marsikatera gospodinja varčuje na vse strani in vendar ne izhaja s svojimi mesečnimi prejemki. Izdatki se ne zmanjšajo in naša dobra gospodinja postane sčasoma malodušna. Povedati vam hočemo nekatere stvari, ki jih tudi najboljša gospodinja kaj rada preze.

Skoro v vsaki hiši imajo danes že električni likalnik. Varčuj s tokom! Ko postane železnik vroč, iztakni tok in likaj tako dalje, dokler se železo ne začne ohlajati.

Preglej zvečer vse sobe; morda si pustila kje odprto luč! Kdor ima v hiši plinsko razsvetljavo, naj zvečer zapre glavni vod.

Vilice in nože snaži vsaki dan z veliko pažnjo, tako si dolgo ohraniš lepo jedilno orodje.

Ako si dobila madež v obleko, osnaži ga takoj. Naj ti ne bo žal delal! Takojšnje snajenje skoro vselej pomaga. Zastarele madeže pa je treba čistiti kemičnim potem, kar škodi blagu.

Če te muči glavobol, se takoj vleži za pol ure. Bolje je, da izgubiš pol ure kakor pa ves dan. Delo, ki ga opraviš med tem, ko te muči glavobol ali pa velika utrujenost, ne bo nikoli tako dobro izvršeno, kakor če se dobro počutiš.

Držite se teh nasvetov! Gotovo se vam vidijo malenkostni, a mislite na to, da sestoji vse življenje iz samih malenkosti!

Srečen zakon

Deset dobrih nasvetov ženi

1. Bodi vedno prijazna, tudi če ti ne gre vse po volji.
2. Tudi doma bodi vedno snažno in čedno oblečena: to na moža blago dejno vpliva.
3. Ko pride mož opoldne in zvečer iz urada ali z dela domov, ne potoži mu takoj svojih gospodinskih skrbi; daj, da se najprej odpočije in v miru poje.
4. Kadar je mož čemer, ne nalezi slabovoljnosti; kaži se veselo in vi-

dela boš, da ga bo čemernost takoj minila.

5. Ne pripoveduj mu venomer, koliko oblek ima tvoja prijateljica in kako dobro se ji godi; tako pripovedovanje mu mora sčasoma vzeti dobro voljo.
6. Varčuj z gospodinjstvom denarjem in mož te bo imel še rajši.
7. Kadar se prepiraš z možem, ne imej brezpogojno zadnje besede! Z mirnostjo dosežeš več, a mož te bo spoštoval.
8. Zanimaj se za možovo delo in tolaži ga, če ga težijo poslovne skrbi.
9. Bodi vselej prijazna in pozorna!
10. Skratka: Bodi dobra in pridna gospodinja, žena in mati!

Da bom še lepša

Vsaka žena bi bila lahko lepa, če bi kaj storila za svojo lepoto. Uspeh pa bo trajen le tedaj, če posvetiš negi obraza in telesa vsak dan nekaj minut. Nikakor ne zadošča, da ravnaš tako nekaj dni zapored, potem pa spet prestaneš; biti moraš potrpežljiva in vztrajna.

Nedostatki, bodisi na obrazu ali drugod, sčasoma ubijejo samozavest; človek postane nesiguren v nastopu. Tvoja dolžnost je, da take nedostatke odpraviš. Vsako napako je moči izboljšati, morda celo popolnoma odstraniti. Evo nekaj primerov:

Solne pege

kazijo obraz; najrajše se primejo plavk in rdečelask. Pri mladih ljudeh jih odpraviš laglje kakor pri starejših. Od umivanja obraza z boraksovo raztopino in močenja kože z razredčenim vodikovim oksidom pege oblede. Če dosledno tako ravnaš, dosežeš zanesljivo uspeh. Pege oblede, niso več tako vidne in ne kaze obraza. Če to ne pomaga, so pege zastarele in je vsako mazanje z drugimi sredstvi tvegano. V takem primeru vprašaj zdravnika za svet.

To mora vedeti vsaka žena in vsako dekle!

Čeprav se vsak dan neguješ, se časih zgodi, da ti je obraz izmučen, ves

v gubah in brez vsake svežine! Delo, skrbi, utrujenost in slaba volja se ti poznajo na obrazu! In to ravno danes, ko imaš v mestu važen opravke, ali pa morda sestanek in bi hotela biti lepa in sveža. V takem primeru imaš več sredstev, ki ti vrnejo svežost in prikljivost, vsaj za nekaj ur.

Vzemi košček ledu in kani nanj nekaj kapljic citronovega soka! Nato si gladi obraz z ledom, kakor bi ga hotela masirati. Limonov sok in led osvežita kožo, gube se izgadijo in brazde zadelajo. Koža se namreč napne in obraz dobi nekaj zdravega in svežega. To sredstvo je zanesljivo in priporočljivo posebno tedaj, kadar si želiš naglega učinka. Za vsakdanjo nego pa ti svetujemo parne kopeli, masažo, obkladke itd. (o tem drugič kaj več). Tudi z ledom si za nekaj ur osvežiš in zavrnaš lice.

Najavljen je poset in rada bi bila lepa — a zrcalo ti kaže zgrbančeno,

Pristni cvetlični med

dobite pri

ANTONU VERBIČU, STRITARJEVA ULICA

brezbarvno polt. Če nimaš pri roki ledu in limonovega soka, vzemi ruto, namoči jo v vroči vodi in si z njo ovij obraz. Ta obkladek obdrži pet minut, potem ga snemi in splakni obraz z mrzlo vodo. Če se koža še ni osvežila, ponovi to še enkrat in videla boš, kako ti obraz oživi. Kri zakroži hitreje in izpolni vse celice; zato se koža napne in dobi naravno harvo.

Rdeče roke

učinkujejo neprijetno. Rdečico odpraviš z vročimi kopelmi v galunovi raztopini. Ljudje, ki imajo rdeče roke, naj nosijo pri najmanjšem mrazu rokavice, v hudi zimi volnene ali pa podložene usnjate. Če prideš z mraza v toplo sobo, rokavic tako dolgo ne sleci, dokler se ti roke ne ogrejejo. Za občutljive roke je tudi priporočljivo, da jih po umivanju namažeš z limonovim sokom. Vsak večer jih dobro zdrgni z masno kremo, vazelinom ali glicerinom.

Priporočamo
prvovrstno

AL. ŠCURK

delikateso in zajutrkovalnico

LJUBLJANA
DUNAJSKA CESTA 12

Potne roke

so mnogokrat znak trenutnega razburjenja ali pa zadrege. V takem primeru rada pomaga avtosugestija: skušaj se pomiriti in zatrjuj si, da dosežeš z mirnostjo in zbranostjo več kakor pa če se vznemirjaš. Ako to ne pomaga, stori takole: Vsak večer odrgni roke — tudi če si še tako utrujena — s kako maščobo (vazelinom, glicerinom ali kako drugo mastno kremo). Zjutraj si umij roke v mlačni vodi in jih omoči s formalinovitim špiritom (dobiš ga v vsaki drogeriji ali lekarni brez recepta). Ko špirit izhlapi, namaži roke na tanko s kako mastno kremo in jih obriši. Če delaš to dosledno, lahko popolnoma odpraviš potenje.

Hrapavi komolci

Pri kratkih rokavih ali v plesni obleki jako moti hrapava koža na komolcih. Odpraviš jo, če mažeš komolec redno vsak večer z oljem in masiraj hrapava mesta. Čez nekaj dni postane koža voljna in gladka.

V kraljestvu loncev

Korenje s telečjimi svaljki

Svaljke pripravi iz surovega mesa, kateremu pridaš nekaj slanice, jajca, žemljevih drobtin ter popra in soli po okusu; nato jih skuhaj v mesni juhi. Z moko, maslom, limonovim sokom ali belim vinom naredi iz te juhe gosto omako in polij z njo kuhano korenje in svaljke. Oboje zloži v kalup, ki si ga namazal z maslom in obložil s testom, ter speci v pečici.

Jabolčna pogača

175 gramov sladkorja in 3 jajca mešaj, dokler se ne speni, ter dodaj 200 gramov moke, kateri si primešal zavojček pecivnega praška. To deni v namazan kalup ter nasuj na testo funt zrezanih jabolč. Peči 1—1½ ure ob zmerni vročini.

Sadna pogača na drugi način

300 gramov moke, 50 gramov sladkorja, 120 gramov masla, eno jajce in malo mrzle vode zgneti v testo, dodaj ščepec soli in čajno žličko pecivnega praška ter zvaljaj. Obloži s tem testom kalup in peči ob dobri vročini ¾—1 uro. Drugi dan obloži pogačo z 2 funtoma dušenega sadja. Sadni sok moraš zagostiti z želatino (na ¼ litra vzemi 12 gramov, t. j. kakih 6—8 listov).

Ni treba, da si lepa

že po naravi,

negovati se pa moraš. Nega je dolžnost! Dobro negovan obraz dvigne samoza-vest in razveseljuje okolico. Mladostni čar se podaljša za mnogo let, če se pravilno goji polt.

Redna skrbna nega kože

in primerna pravilno uporaba jana kosmetiška sredstva, kakor predpisuje moderna kosmetika, to je potrebno. — Najrazličnejše načine negovanja v vsej današnji polnosti izvršuje

I. institut za mo- derno kosmetiko

ki se nahaja

Dvoř kova ul. 3/II
(hiša Danove-Tönn es)

Odstranjuje nečistoče obraza, ogrice, nadležne kocine, starostne gube, vraske itd

Golaž s sladkim zeljem

Pripravi v kozo mast, čebulo, meso, papriko in — če moreš — malo kumine, kakor za dober navadni golaž; ne daj masti premalo in ne ogiblji se dobrih kosov. Pokrij to in daj, da se na zmernem ognju precvre. Med tem otrebi lepo zeljno glavo ter jo zreži kakor za prikuho, rajši malo širje; zreži tudi nekaj krompirjev na kocke. Ko se je mesni sok zgostil, naloži povrhu mesa plast krompirja, na krompir plast zelja; osoli vsako plast posebej, vendar ne preveč. Zali po pameti z vodo (ako kane vanjo kaj dobrega vina, ne bo nesreč!), pokrij ter duši 1½—2 uri, dokler se zelje ne zmehča. Premešaj, preden daš na mizo.

Vkuhanje gob

Voda, v kateri smo kuhale jurčke in druge gobice, je nasičena z aromatičnim gobjim okusom in redilnimi snovmi. Malce prežganja s čebulo, kumino in drugimi dodatki, vode po potrebi in v to nekaj gobjega kropa, pa dobiš juho, da bi jo angelci jedli. Na podoben način lahko „raztegneš“ — ali popraviš slabo mesno juho, zlasti če zakuhaš riž. Pri zrezkih v omaki, dušenih govejih pečenkah in golažih dela gobji krop čudeže. Kdor ne verjame, naj poskusi!

Praktični nasveti

Kako vrneš potemneli srebrnini blesk. Če srebrnine dolgo ne osnažiš ali vsak dan ne obrišeš, kmalu počrni. Osnažiš jo takole: Umij srebrni predmet v lahki solitni kislini (1 del kisline na 20 delov vode), splakni ga v čisti mlačni vodi in operi z milom. Potem ga dobro posuši in namaži z navadnim belim praškom za čiščenje srebrnine (dobiš ga poceni v vsaki špecerijski trgovini) in drgni predmet z volneno krpico tako dolgo, da se mu vrne blesk.

Kako shraniš srebrnino, ki je ne potrebuješ. Zavij vsak predmet posebej v bel svilnat papir in potem v volneno krpo. Srebrnina ostane čista in čedna, čeprav jo mesece in mesece hraniš v zaboju.

Jeklene nože in vilice, ki jih hočeš za nekaj časa shraniti, namaži z olivnim oljem in zavij v pergamentni papir. Jekleno orodje, ki z njim tako ravnaš, ne zarjavi in ohrani blesk.

Kako brišeš prah. Mnogo stvari opravljamo nápak v gospodinjstvu, taka je tudi z brisanjem prahu. Prah v stanovanju je leglo bacilov, torej boleznih in mrčesa. Dobra gospodinja mora pred vsem skrbeti za to, da v nje-

nem stanovanju ni prahu. Navadno brišejo prah s kako odloženo cunjko ali pa pohištvu ometajo. A s tem ne dosežeš kaj prida, ker se prah nato spet vleže na vsak predmet. — Najbolje se iznebiš prahu, če obrišeš zaprašeni predmet z usnjato krpo, ki si jo popreje namočila v vodi in dobro ožela. Tako pobereš ves prah, ne da bi zaprašila vse sobe.

Kako ohraniš preprogam živo barvo. Časih preproga od solnca obledi. Tako preprogo odrigni z navadnim surovim kislim zeljem, potem pa še s soljo in dobro skrtači. Preproga bo kakor nova.

Srebrno ročno torbico osnažiš, če jo deneš v vodo, ki si ji primešal nekaj kapljic salmijaka. Potem jo drgni z milom in ščetko. Ko si jo splaknila v vodi, jo dobro obriši in torbica se bo spet svetila.

Sana - čokolada

za kuhanje najboljša
Šelenburgova ulica štev. 7

Pik obada pusti časih hude posledice. Pičeno mesto zateče in pordeči. Tudi bolečine so neznosne. V tem primeru vam takoj pomaga preprosto domače sredstvo. Omočite ranjeno mesto z vodo in potegnite po njem nekajkrat s koščkom sladkorja. Sladkorni sok uniči obadov strup in olajša bolečine. Čim preje to storite, tem bolj pomaga!

Mnogo glav mnogo ve

Kolikokrat gospodinja pri štedilniku ali vobče v gospodinjstvu ne ve kod ne kam, a zaman išče pametnega nasveta! Seveda, če je jed prismojena, je pač — po človeški pameti — prismojena za zmerom in ga menda ne bo zdravila zanjo. Zgodi se pa časih kaj manj nepopravljivega, toda kje potrkati za nasvet? Soseba ne ve pomagati; pravi, da se njej take reči nikoli ne zgode. Z drugo, ki bi nemara znala svetovati, si, recimo, sprta — v kuhinjskih bukvah in časopisih pa manjka navadno ravno tistega, česar človek najbolj išče.

Vidite, zato smo otvorili to rubriko, kajti „mnogo glav mnogo ve.“ Tako utegnate zvedeti marsikaj zanimivega in koristnega, ne da bi vas kaj stalo. Urejena pa bo stvar tako-le:

Vprašanje, na katero bi rade dobile odgovor ali svet, pošljite na dopisnici

ali pa v pismu na naš naslov (Uredništvo „Romana“, Ljubljana, Breg 10). Odgovorili pa ne bomo mi (zakaj bi lažili: tudi mi ne moremo vsega vedeti!), ampak vaše vprašanje bomo objavili v listu, s pozivom vsem čitateljicam, ki bi iz lastnega izkustva znale svetovati, naj pošljejo odgovor na naš naslov. Ta odgovor priobčimo v „Romano“. Tako se lahko poceni poučite o marsičem; stane vas samo 50 para ali pa 1 Din, kolikor pač izdaste za poštnino.

Moda

Kaj predpisuje moda za jesen?

Obleke za pisarne, urade in dom naj bodo po možnosti enostavnega kroja. Krila kratka, rokavi ne preozki, životi primerno dolgi. Zvončasta krila ali pa krila z globokimi gubami so v take namene posebno priporočljiva. V uradu se zaradi sedenja vsako plisirano krilo hitro zmečka in volani na krilu nimajo nikakega praktičnega pomena.

Kot okrasek za domače obleke so priporočljivi beli ovratniki in bele manšete, ki jih lahko shamete in operete.

Za gledališče in večerne prireditve bodo nosili letošnjo jesen in zimo dolga krila. Sprednji del krila ostane kratek, ob straneh se krilo podaljša in zadaj nam seže skoro do peta. Plesne obleke so brez rokavov, s kratkimi životi in dekoltirane.

Pri dolгих krilih prevladuje zvončasti kraj. Svilene obleke tudi lepo učinkujejo, če so krila nabrana ali pa okrašena z volani.

Modne barve za novo sezono so: temno višnjeva, citronovozelena in svetlo rjava (oz. kavna).

Za večerne obleke prevladujeta črna in bela barva.

Kakšna naj bo hoja dame?

Pred dvajsetimi leti in še več so ljudje govorili: „Le tista žena ima lepo hojo, ki stopa počasi in ne dela predolгих korakov. Po počasni hoji takoj spoznaš damo!“ Za dekleta je veljalo isto pravilo. Hoditi so morala počasi in z drobnimi koraki. Videti je bilo in vsaka kretnja je kazala, da nima žena nikakega posla, da se ji nikamor ne mudi in da gre na izprehod, ker se ji je pač zahotelo svežega zraka in izpremembe.

S takšno hojo so se ujemala tudi dolga krila, ki so bila v tistem času na vrhuncu mode. Saj bi bilo tudi smešno videti, če bi srečali na cesti

damo v dolgem krilu, morda celo z vlečko, in bi stopala z dolgimi, urnimi koraki.

Sčasoma se je marsikaj izpremenilo; hvala Bogu, tudi hoja žene. Čim krajša so postajala krila, tem daljši so postajali koraki in vsaka žena in vsako dekle je začelo hitreje stopati. Kratkemu krilu se imamo zahvaliti, da je postala hoja bolj graciozna in živahna. Oko se nam razveseli, ko gledamo današnjo damo, kako stopa urnih korakov po svojih opravkih, ne da bi s tem izgubila kaj svoje gracijoznosti in mičnosti. Narobe: živahnost v hoji je privlačna.

NOVI KLOBUKI ZA JESEN

Mahnič Zofija
L J U B L J A N A
Sv. Petra cesta 8

Prvovrstno blago in nizke cene

Šivilja

Gospa Trmoglavčeva pridrevi v pisarno svojega moža in jokaje potoži: „Poglej, kakšno pismo sem danes dobila od svoje šivilje. Da bi jo vrag! Tu mi sporoča, da mi ne bo več šivala oblek, če ji takoj ne poravnam zadnjega računa za ono baršunasto obleko!“

Gospod Trmoglav je prečital pismo. Brez besed sede za pisalno mizo, vzame papir in začne pisati.

Gospa Trmoglavčeva: „Zdaj ji napišeš pismo, kaj? Prav je tako! Kar povej ji, da to ni ravnanje s tako stalno stranko, kakor sem jaz!“

„Napisal sem ji zahvalno pismo in ne izprememim ničesar več!“

Profesorska raztresenost

Profesor: „Moj Bog, kolikokrat sem ti že rekel, da me ne moti pri pisanju!“

Žena: „Saj pojdem takoj iz sobe, samo lahko noč bi ti rada rekla!“

Profesor: „Kakor da ne moreš tega storiti jutri zjutraj!“

Težke posledice

Sodnik: „Ali ste bili že kdaj kaznovani?“

Obtoženec: „Pred desetimi leti so me kaznovali, ker sem se kopal v potoku, kjer je bilo kopanje prepovedano.“

Sodnik: „In od tistih dob?“

Obtoženec: „Hvala! Od tistih dob se nisem več kopal.“

P. R.:

Nezakonska mati

Roman iz naših dni

Prvi del

Žrtvovana!

Kaj pa je tebe treba bilo,
dete ljubo, dete lepo?...

Fr. Prešeren

I

HUDOURNA NOČ

Gospa Mira Lokarjeva je bila odvedla svojo družbo v salon. Tam jih je posadila za mizico, po kateri so bile razpostavljene kavne skodelice iz finega porcelana.

Mračilo se je. Drevesa v parku in dimniki tovarne so že tonili v temno ozadje neba.

Razen tovarnarjeve žene so bili v salonu še gospa Zorčeva, njena mati Ljuba Cvetkova, daljna sorodnica Andreja Lokarja, ki jo je bil siroto sprejel v svoj dom, in Ljubin zaročenec, poročnik Milan Stankovič iz Ljubljane.

Milan je bil zal dečko okoli osemindvajsetih let. Njegov ponosni obraz s črnimi brki in bistrimi očmi je bil prava slika moške lepote.

V teku razgovora si je gospa Zorčeva pogladila osivele lase in se obrnila k njemu:

„Ne soglašam se z vami, gospod poročnik... Po mojem mnenju je zakon le tedaj res srečen, če je sklenjen na podlagi razuma.“

Med tem, ko je ona govorila, je častnik kakor zamaknjen zrl na mladenko.

Ljuba je bila srednje rasti in zelo mična. Prelepi rjavi lasje so še podčrtavali lepoto njenega zalega, odločnega obraza. Nežno je gledala zaročenca, kakor bi mu hotela povedati, da ne pritruje besedam gospe Zorčeve.

Poročnik se je vljudno nasmehnil. Toda gospa Zorčeva se je bila že obrnila k svoji hčeri.

Mira je bila v vsakem pogledu krasotica. Njena plavalasa, visoka in vitka postava bi se bila zdela vtelesenje ženske popolnosti, da ni bilo sence skrivnostnega notranjega zla, ki ji je zatemnjevala obraz...

„Vprašajte Miro,“ je nadaljevala mati, „ali ni bilo v njeno srečo, da sem ji sama izbrala moža? Poznala ga je komaj po imenu, a vendar ga je potem vzljubila.“

Mlada žena je prebledela kakor smrt. Ramena so se ji zdrznila od nepremagljive bolesi. Toda udržala se je in pritrdila:

„Da, mama. Andrej je neskončno dober z menoj.“

Če ji senčnik svetiljke ne bi bil zakrival obraza, bi se bili vsi zgrozili nad obupom, ki je strmel iz njenih sinjih oči.

A v tem je ura odbila deset.

Poročnik Stankovič je vstal.

„Gospa in gospodične,“ je dejal, „pozno je. Dovolite, da se poslovim.“

„Tako kmalu!“ je oporekla Mira Lokarjeva. In Ljuba ga je proseče pogledala.

„Služba me kliče,“ se je opravičil poročnik.

„Tedad ne morete prenočiti pri nas?“ je nadaljevala Mira.

„Ne smem, milostiva. Jutri moram biti zgodaj na vežbališču. Sicer se pa poti ne bojim, moj rjavec jo dobro pozna. Preden minejo tri ure, bom že v Ljubljani.“

Gospa Lokarjeva je pozvonila.

„Recite Lipetu, naj pripelje gospodu poročniku konja pred vhod,“ je velela služkinji, ki je stopila v sobo.

Poročnik se je globoko priklonil gospej Zorčevi in Miri.

„Milostiva,“ ji je dejal, „izvolite povedati Andreju, da ga lepo pozdravim in da mi je žal, ker ga nisem našel doma.“

„Andrej se vrne jutri zvečer. Gotovo bo tudi njemu hudo, da sta se zgrešila.“

Tedajci je planil v sobo odsev nenadnega bliska.

„Moj Bog!“ je vzkliknila Ljuba. „Nevihta bo!“

Stekla je k oknu in častnik je nejeverno stopil za njo.

„Glej,“ je nadaljevala, „kaki črni oblaki se kopičijo na obzorju... Strahota!“

Ljubeče ga je pogledala in dodala tako tiho, da je niti on ni razumel:

„Bojim se zate...“

Sluteč, da bi se mlada dvojica rada kaj pomenila, je Mira odvedla mater k drugemu oknu.

Kakor hitro ju ni mogel nihče več videti, sta se poročnik in deklica sprijela za roke. Srca sta jima burno utripala.

„Z Bogom, Milan!“ je zamrmrala ona.

„Do svidenja, Ljuba...“

„Ali se kmalu spet oglasiš?“

„Da moreš vprašati!“

„Če bi vedel, kako neskončno dolge so ure, kadar te ni pri meni!“

„Potrpi, dete... Še malo in ne razideva se nikoli več.“

Tako govoreč jo je nežno privel k sebi. Ko se je z usti dotaknil njenih las, je bilo Ljubino ličce belo kakor sneg.

„Tako rad te imam, sladka... rad, tako rad!“

Dami pri onem oknu sta molčali. Šele čez dolgo se je oglasila gospa Zorčeva:

„Ljuba ima prav... Huda nevihta prihaja.“

Lipe se je v tistem trenutku pokazal na pragu in javil:

„Konj je že spodaj.“

Poročnik se je poklonil gospe, poljubil nevesti roko in odšel. Čez pol minute so ga slišale, kako je v dir odpeketal po drevoredu.

Ljuba je otožno voščila Miri in njeni materi lahko noč. Ko je tudi ta odšla v svojo sobo, je mlada žena sama ostala v salonu, češ da bi rada še čitala.

Ura je bila pol desetih. Mira je vzela knjigo iz knjižnice in se zleknila po zofi. Knjiga ji je zdrknila na kolena, toda ni se zmenila zanjo.

Srčna muka je zdaj še razločnejše dolbla po njenih črtah.

„Vprašajte Miro, ali ni bilo v njeno srečo, da sem ji sama izbrala moža!“ je ponovila materine besede.

Kak okrutni posmeh! Kako težko se je premagala, da ni z glasnim vzkrikom izdala svojega gorja!

To trpljenje je trajalo že štiri leta. Ves ta čas ni imela žive duše, da bi ji potožila, kako je nesrečna...

Narobe. Vsi so bili prepričani o njeni sreči. Še mati, ki je bila kriva tega pekla — še ona je mislila, da se je Mira sprijaznila z usodo. Tako dobro je igrala svojo vlogo...

Oh, in vendar je vsak trenutek preklinjala uro, ki jo je bila pahnila v naročje dobrega, a neljubljenega moža!

Zorčevi so bili pred nekaj leti še bogati ljubljanski trgovci. Edinka Mira je imela kar najskrbnejšo vzgojo. Oče in mati sta ustrezala vsem njenim željam, dokler se ni v splošni gospodarski krizi zrušilo tudi imetje gospoda Zorca. Čez noč je postal siromak. Nekaj dni po tem udarcu ga je zadela kap. Umrl je in pustil za seboj samo dolgo.

Ta polom je uničil tudi Mirine srčne sanje. Dvejetletna krasotica je skrivaj že dve leti ljubila Cirila Samca,

mladega uradnika v neki ljubljanski banki. Bil je zvest in pošten kakor zlato, a neimovit. Vedoč, da jima Zorčeva v takih prilikah ne bi dal svojega blagoslova, sta bila prisegla drug drugemu večno zvestobo in sklenila počakati lepših dni.

Toda usoda jima ni bila mila. Na dan moževega pogreba se je gospa Zorčeva seznanila z bogatim tovarnarjem Lokarjem, ki se je že pri tem prvem srečanju strastno zaljubil v Miro. Čez nekaj dni je vprašal mater, ali sme upati uslišanja, če poprosi za njeno roko.

Gospa Zorčeva je bila trezna ženska. Čuvstva so imela v njenih očeh majhno ceno. Lokarjeva snubitev je pomenila zanjo in za hčer rešitev pred bedo, katere se je bala bolj nego pekla.

Ne da bi vprašala Miro, je dala Lokarju upanje. In ko je razložila mladenki svoj načrt, je storila to v taki obliki, kakor da ne more biti niti govora o kakih pomislekih.

Mira ji ni mogla verjeti. Misel, da naj žrtvuje svoje mlado življenje za materino udobstvo, se ji je zdela nezasišana. Plakaje je pokleknila pred njo in s sklenjenimi rokami priznala svojo ljubezen do Cirila, proseč jo milosti zase in zanj. Vse, vse je hotela storiti, samo da uide tej strašni usodi.

„Za deklo pojdem služiti, mama! Vse dni in vse noči bom delala zate, samo prizanesi!...“

Gospa Zorčeva je ostala neizprosna. Ni se hotela zadovoljiti s preprostim življenjem. Potrebovala je razkošja, čeprav za ceno Mirine sreče.

„Pa če se ti mati ne smili,“ je rekla, „pomisli vsaj na očeta, na naše pošteno ime! Lokar se bo pogodil z upniki, rešil nam bo ugled... Da le moreš spričo tega govoriti o svojem beraču, nehvaležno dete! Pretehtaj vse in pusti ga... Čas, ki zaceli vsako rano, ti bo pomagal. V skupnem življenju pride ljubezen do moža sama po sebi, prej ali slej.“

Razvoj prilik ji je pomagal. V poslovnih zadevah pokojnega očeta se je našlo nekaj temnih točk. Brezmadežni sloves Zorčevega imena je bil v nevarnosti. Gospa Zorčeva je zagrozila hčeri s samomorom, ako ne pristane!

Mira se je morala odločiti: za ljubezen ali za dolžnost.

In zatajila se je. Nastopila je trnjevo pot dolžnosti. Čez mesec dni je bila žena Andreja Lokarja.

Njeno življenje je bilo uničeno za zmerom!

Tovarnar je bil dvajset let starejši od svoje žene. Oboževal jo je, čuval kakor skopuh zaklad in jo obdajal z vsem, česar je pozelela.

Gospa Zorčeva se je preselila k njima. O Cirilu Samcu ni slišala Mira nikoli več.

A leta niso mogla izbrisati slike moža, ki ga je tako goreče ljubila.

Njeno življenje je bilo neprestana žrtev. Prenašala je milovanja dobrega človeka, ki je bil do nje poln pozornosti in se ji je vendar nepretno upiral. Tako potrpežljiva je bila, da ni tovarnar nikoli zaslutil založnje, ki se je odigravala v njeni duši.

Toda nocoj, ko je bila videla poročnika in Ljubo tako srečna, je priklopilo njeno gorje do viška. Cirilov žalostni, vdani obraz ji je vstal pred očmi.

„Še vedno ga ljubim,“ je zastokala, „o Bog, kako!...“

II

STREL V PARKU

Stala je s hrbtom proti oknu in ni opazila roke, ki je rahlo dvigala zastor.

Tuj človek se je bil vzpel na balkon. Nepremično je stal tam in se opiral z roko na železno ograjo.

Bil je visok in lepo oblečen. Držal se je upognjeno, čeprav je bil videti v obraz še mlad. Njegove črte so izražale globoko žalost in sive nitke so se svetlikale v njegovih temnih laseh.

Mira se je mahoma zdrznila. Obrnila se je, ostrmela in zvila roke. Vsa prestrašena je hotela pobegniti iz sobe. A tujec je že stal pred njo.

Široko je strmela vanj kakor v prikazen z onega sveta.

„Ti — tukaj!“ je zastokala. „Ti?...“

Prsi so ji plale in srce je utripalo, kakor da se hoče raztrgati.

„Da, jaz!“ je zamrmral. „Odpusti, Mira!“

In ko se je v grozi odmaknila, je dodal:

„Oh, ne boj se. Nikake slabe misli nimam, nikakih naklepov zoper tvoj mir. Samo videti sem te hotel... po štirih letih še enkrat, preden odidem za zmerom...“

Helena ga je komaj slišala. Stala je pred njim kakor marmornat kip in strmela v njegov razdejani, postarani obraz. Zdelo se ji je, da mora zdajci zblazneti!

„Kaj hočete od mene?“ ga je vprašala. „Česa iščete tu?“

Ciril Samec se je žalostno nasmehnil.

„Zakaj govorite tako sovražno, Mira? Saj nisem ničesar storil, kar bi mi mogli zameriti... Samo ljubil sem vas, o, kako! Tudi vi ste trdili, da me ljubite. Prisegli ste mi zvestobo do smrti... Nato ste se mahoma poročili

z drugim. Strli ste mi srce, vzeli ste mi vero v srečo, storili ste, da mi je življenje postalo muka... A to je bilo vaša volja. Nikoli vam nisem očital, nikoli vas nisem sovražil zato.“

Govoril je zamolklo, kakor bi se bal, da ga v sosednjih prostorih ne bi slišali.

Grom je stresel stekla v velikem oknu, da so zažvenketala.

Mlada žena je čutila, da ne bo mogla dolgo brzditi svoje bolesi, če ga bo poslušala. A roka, že vzdignjena, da bi ga zapodila, ji je v nemoči omahnila nazaj.

„Po vaši poroki mi ni bilo več obznanja v Ljubljani,“ je nadaljeval Ciril. „Šel sem v Ameriko, bil sem v Kanadi, v Združenih državah, nazadnje v Južni Afriki. Skoro vsa moja podjetja so bila srečna. Pripravil sem si lepo imetje; da sem imel pred petimi leti toliko, bi bila Mira Zorčeva danes moja žena... A kaj mi je zdaj pomenil denar? Vkljub bogastvu je moje življenje nepopravljivo uničeno...“

Pomolčal je in globoko zasopel, nato je povzel:

„In tako sem se vrnil v Jugoslavijo. Čudna misel mi je bila prišla na um. Dejal sem si, da je tudi tu obilo krajev, kjer živi človek daleč od sveta. Krajev, kjer vsak dan prežita nanj nevarnost in smrt... Kdo ve, sem rekel, morda se me Bog usmili? In sklenil sem, da se naselim v Makedoniji, tik ob bolgarski meji.“

Miri je bilo prehudo. Z obema rokama je zgrabila za stol, da se ne bi zgrudila. Komaj, komaj se je udržala, da ni zavpila:

„Tudi jaz te ljubim, Ciril, moje srce je tvoje danes kakor prvi dan! Toda med nama stoji neprestopen zid. Poročena sem in moj mož je vreden mojega spoštovanja!“

Vročica muke ji je gorela v očeh, a Ciril je ni opazil.

„Hotel sem odpotovati, ne da bi vas spomnil nase. Toda v zadnjem trenutku mi je zmanjkalo poguma. Moje srce je preveč bolešno prosilo svidenja... Oh, da vsaj še enkrat pogledam v vaše oči!... Prišel sem v ta kraj... in zvedel, da je vaš mož odsoten... Skril sem se v parku in čakal, da so pogasile luči v hiši... Opazil sem vas bil, da ste v tej sobi. Ko se mi je zdelo vse varno, sem splezal na balkon in se prikral k vam kakor zločinec...“

Mira je vztrepetala; te besede so jo opomnile nevarnosti. Preplašena je sklenila roke:

„Bog, če vas je kdo videl!... Če bi kdo prišel in bi vas zalotil tu, samega z menoj!“

Žalostno jo je pogledal, češ: jaz se ti ne smilim — samo dobrega imena ti je žal!

„Vi bi morali brž zaklicati na pomoč... Ljudje bi me imeli za tatu in bi me prijeli, kaj za to! Nikoli ne bi dopustil, da bi padla na vas le senčica sumnje...“

Ta velikodušnost je globoko presunila Miro. Sklonila je glavo. Oh, kako drag ji je bil ta dobri, plemeniti človek!

„Kdaj odpotujete?“ je vprašala čez čas.

„Pojutrišnjem.“

Že ji je bilo na jeziku, da bi rekla:

„Nikar!“

A tako se ni smela izdati. Molčala je.

Cirilov obraz je bil ves potr. Zazdalo se ji je, da vidi v njegovih očeh očitek.

„Vem, da me zaničujete,“ je zamrmrala.

„Zaničevati — vas?“ Mladi človek je zmajal z glavo. „Oh da, ko sem slišal, da se poročite z drugim, je bila moja prva misel taka... Odpustite mi! Toda kasneje sem zvedel vso resnico. Povedali ste mi, da vas je mati prisilila v ta zakon: žrtvovali ste se za čast očetovega imena. Svetnica ste, ne grešnica, in jaz se klanjam pred vami... Ne, v meni ni ne sovraštva ne želje po maščevanju. Samo trpel sem... in še trpim... saj ne morem povedati, kako strašno!...“

Bolečina mu je zadržala glas.

A Mira se je zdržnila od nenadne sreče... Ciril jo je pravilno sodil! Njegovo srce jo je bilo oprostilo krivde... o, Bog bodi zahvaljen!...

Toda gorje, če bi se v tej minuti podrlo vse, kar je ostalo na njeni žrtvi! Ne, Ciril ni smel odnesti s seboj niti iskric upanja. V ta namen je hotela iti v svojem samozatajevanju do konca.

„Ciril!“ je zamrmrala. „Povedati vam moram, da ljubim svojega moža...“

Ciril je prebledel kakor mrlič. Omahnil je. A že se je obvladal in vdan nasmeh mu je splaval preko ustnic.

„Prav, Mira,“ je dejal. „Ne upiram se. Dovolj je, da jaz trpim. Želim vam sreče in privoščim vam jo iz srca. In ker me morda kmalu ne bo več med živimi, sem vam hotel povedati, da vas hranim v najlepšem, najčistejšem spominu.“

„Ciril!“

Mira je zaihtela. Njena moč je bila pri kraju. Ciril je govoril o smrti. Z obema rokama se je morala prijeti, da

Roman

je solidno podjetje
na podlagi gesla

„Iz rok v roke“

Plačujte ga

točno

in točno ga boste

dobili!

se mu ni vrgla na prsi in zaprosila: ne hodi! Duša ji je drgetala od muke.

„Zakaj mislite na smrt, Ciril?“

„Oh, moje življenje je zdaj brez vrednosti... Sprejel sem tam doli zapusen posel, domoljubno, a vratolomno nalogo... Spomin na vas me bo spremljal.“

Nehote je stopil korak proti njej.

Oba sta čutila, da je tu konec njunega svidenja. Vsaka besedica je utegnila pahniti drugega drugemu v objem.

„Molila bom za vas,“ je šepnila Mira.

„In vaše srce?“

Pomolčala je. Videti je bilo, da se bori s seboj.

„Tudi srce vas ne bo pozabilo,“ je rekla naposled.

„O, Mira, kako dobri ste z menoj!“

Odsev sreče mu je ozaril obraz.

Slovesen molk je zavladal med njima. Oba sta glasno dihala.

Ciril je stopil še bliže in zamrmral:

„Z Bogom, Mira.“

„Z Bogom, Ciril.“

Tedajci je zunaj udaril grom. Vse nebo je zakrvavelo od bliskov. Dež se je ulil v debelih kapljah.

„Moj Bog!“ se je splašila Mira.

„Kam pojdete v tej nevihti?“

„Ne vem... Po cesti, dokler ne pridem do kake hiše, kjer mi zaprežejo konja in me odpeljejo v mesto.“

Mlada žena mu je pomolila roke. Ciril jih je strastno pograbil, podržal jih nekaj trenutkov in jih nato izpustil. Globok vzdih se mu je izvil:

„Z Bogom, Mira!“

Stopil je na balkon in se zavihtil čez ograjo. A preden je skočil, se je še enkrat ozrl na Miro. Nato je brezumno mahnil z roko in izginil.

Mira je vsa vztrepetala. O Bog, da bi smela vsaj zajokati v svoji boli! Niti to ji ni bilo dovoljeno...

Toda vstala je in stopila k oknu, da bi še enkrat videla Cirila.

Vzdignila je težko zaveso in tesnobno pogledala v noč...

Vse črno... Nikjer sledu o njem... Kaplje, ki so ji padale na čelo, so jo pekle kakor vrelo olje.

Tedaj je v obupu ponesla roko k ustom in vrgla v temo poljub — poljub njemu, ki je bil vzel njeno dušo s seboj.

Prav tisti mah pa je zažarelo vse nebo v plameneči svetlobi.

Mira je od groze zastokala in odskočila.

V žarki luči bliska je bila zagledala pred seboj strašen prizor.

Sredi drevoreda, ki je vodil proti hiši, je ostro razločila postavo Andreja Lokarja, svojega moža. Njegova vzdignjena desnica je s samokresom merila na človeka, ki je moral priteči mimo njega, če je hotel uiti...

Ta človek je bil Ciril Samec!

Mira je z zamolklim jekom izpustila zaveso.

Deset sekund je minilo — deset večnosti. Nato je zagrmelo v oblakih... in skoro obenem je počil v parku strel!

Zamolkel krik se je začul... topot bežečih korakov... ječanje begunca, ki je bil zadet...

Mira se je zgrabila za grlo in raztrgala ovrtnik svoje halje, sama ne vedoč, kaj dela. Blazen vrtinec se je polasčal njenih misli.

Bila je izgubljena! Izgubljena!

Andrej Lokar se je bil vrnil dan prej, nego je mislil, ko je šel z doma. Videl je bil Cirilov skok z balkona... in videl poljub, ki ga je poslala za njim v noč... Ustrelil je nanj... Morda ga je ubil... In zdaj prihaja, da se znese tudi nad njo!

Ne bo ji verjel, da ni kriva: da tisti, ki je bil pri njej, ni njen ljubimec! Ne bo je hotel poslušati, ko se bo opravičevala!

Vsi dokazi so bili zoper njo. Vse jo je obtoževalo: ura... kraj... najbolj pa poljub, ki ga je bila vrgla v temo... Nesrečnica se je zgrudila na kolena in zaječala:

„Joj meni!... Moj Bog, moj Bog!“

III

LJUBINA HVALEZNOST

Ljubi je bilo šestnajst let, ko je osirotela in ostala na svetu sama, brez žive duše, ki bi bila skrbela zanjo.

To je bilo prav tedaj, ko se je Andrej poročil z Miro Zorčevom.

V svoji sreči bi bil pozabil na zapuščeno mlado sorodnico, da ga ni Mira spomnila nanjo. Njena vsemogočna priprošnja je bila povod, da je tovarnar vzel Ljubico v hišo.

Dobrosrčno dekletce si je kmalu pridobilo naklonjenost vseh, ki so jo bliže spoznali, in v Lokarjevi vili so jeli ravnati z njo kakor z razvajenim otrokom.

Ljuba je dobro vedela, da je Miri dolžnica za srečni obrat svoje usode. Zato se je oklenila mlade žene z brezmejno hvaležnostjo.

Toda nekega dne se je mahoma izpremenila. Preje tako brezskrbna in otroško vesela, je zdajci postala sanjava, molčeča in resnoba. Odsvit notranje sreče je zatemnil njene velike, jasne oči.

Ljuba je ljubila! Ljubila — z zavestjo, da jo ljubi tudi on, ki mu je bila naklonila svoje srce. Ta izvoljenec je bil mladi poročnik Milan Stankovič, prijatelj Andreja Lokarja. Odkar so ga bili premestili v Ljubljano, se je pogosto oglašal pri njem.

Neko popoldne, ko sta se z Ljubo sama izprehajala po parku, je bil priznan deklici svojo ljubezen.

A moral je dobiti tudi soglasje svojega očeta. Stari Stankovič, bogat trgovec v Novem Sadu, je na žalost že ob Milanovih prvih besedah vzkliknil:

„Ali se ti meša, sinko? Z devojko, ki ni iz našega kraja in ne pozna naših prilik, se ne boš ženil, dokler jaz živim!“

Poročnik je zaman moledoval; trmast čudak je ostal neizprosno kakor kamen.

„Dokler jaz živim — ne!“

Milan se je moral vrniti v Ljubljano, ne da bi bil kaj opravil. Njegove ljubezni ta neuspeh ni zmanjšal, še zrasla je. Najrajši bi se bil poročil brez očetovega dovoljenja. Mar ni bil zdavnaj polnoleten?

Toda poročnik ni hotel zagreniti starcu poslednjih dni življenja. Stari Stankovič je namreč bolehal za sušico hrbtnega mozga in se že dolgo ni mogel vzdigniti iz naslonjača. Njegovo stanje se je naglo slabšalo in zdravniki niso dvomili o tem, da so dnevi njegovega življenja seštet.

Treba je bilo potrpeti...

Ko je Ljuba slišala, da se oče upira, je glasno zaihtela. Nato je hotela vrniti Milanu dano besedo.

A poročnik ji je iznova vroče zatrdil svojo ljubezen. S solznimi očmi je zaklinjal deklico, naj ne izgubi poguma in naj ostane močna. Saj ga vendar ljubi? Še malo, pa bo njegova žena... Oh, noče, ne sme je izgubiti, ljubša mu je smrt...

Ljubo je izpreletela groza.

Bila sta sama v Lokarjevem rastlinjaku. Tuje cvetje je razširjalo okoli njih svoj omamni vonj.

Milan je bil pokleknil in nežno objel njen pas.

„Ljuba!“ je zamrmral.

Vzdignila je trepalnice in mu blazeno pogledala v oči.

„Milan...“

To je bilo vse... Ko se je Ljuba osvestila, je bilo prepozno.

* * *

Milan jo je pollejš goreče tolažil z nežnimi besedami in strastnimi prisejami, da bo kmalu, kmalu njegova žena pred Bogom in pred ljudmi...

Toda kes v dekličinem srcu ni utihnil.

Dva meseca sta bila minila od tistega dne. In vselej, kadarkoli sta se Mira ali Andrej ozrla nanjo, je Ljuba vztrepetala od strahu, da ne bi čitala na njenem obrazu greha, storjenega v trenutni omami.

* * *

Ko se je Ljuba slekla, si je ogrnila haljo in še dolgo sedela pred skrinjico, v kateri je imela Milanova pisma.

Sladke sanje o bodočnosti so ji polnile srce.

Andrej Lokar je bil ves vesel, da sta se Milan in Ljuba našla. S poročnikom sta bila prijatelja, a ona mu je bila draga kakor rodna sestra. Obljubil ji je bil lepo doto.

Mladenka, trudna od sreče, je zaprla skrinjico. Baš se je obrnila proti postelji, ko se je zablistalo in zagrmelo.

Nenadna tesnoba je stisnila Ljubo za grlo. Strele jo je bilo že iz detinstva neizmerno strah. Planila je k vratom. Za nič na svetu ne bi bila ostala sama v svoji sobi...

Odhitela je po hodniku, k spalnici gospe Lokarjeve, in odprla vrata. Nočna lučka je gorela, toda o Miri ni bilo ne duha ne sluha.

„Gotovo je še spodaj, v salonu, in čita,“ je pomislilo dekle in steklo po stopnicah.

Res je videla, da uhaja izza vrat salona svetloba. To jo je potrdilo v misli, da Mira bedi.

Ko pa je stopila v sobo, je zdajci odrevenela od groze. Gospa Lokarjeva je smrtnobleda slonela pri oknu. Njen obraz je bil spačen in njene ustnice so zamolklo ponavljale:

„Izgubljena sem... izgubljena!“
Ali je zblaznela? Kaj se je bilo zgodilo?

Ljuba je stopila k njej.

„Mira!“ jo je tiho poklicala.

Mlada žena se je zdrznila. Njene prepadene oči so se široko uprle v mladenko.

„Ljuba... ti?... Moj Bog, oh, moj Bog!“

„Kaj je?... Povej, zaklinjam te... Saj vidiš, da me bo konec od strahu...“

„Izgubljena sem... obrezčasta...“

„Ne razumem te!“ je vzkliknila Ljuba.

„V tem trenutku morda nekdo umira zaradi mene!“

„Mira, daj, opametuj se... To vendar ni mogoče!“

„Poslušaj: minuta še ni prešla, odkar je stal tukajle človek, možki... a prisežem ti, da ni moj ljubimec... Nato je skočil skozi okno, da bi neopažen odšel... Toda Andrej je bil spodaj, v parku... in ustrelil nanj... Gotovo je stekel za njim... Ali zdaj razumeš?“

Ljuba je siloma obrzdala svojo osuplost. Trenutki so bil dragoceni. In že se je odločila:

„Ali ga Andrej pozna?“

„Ne.“

„Tedaj je treba tajiti, reči, da je bil tat... To bo verjetno.“

Mira je zmajala z glavo.

„Ne... To ni mogoče. Ko je odhajal, sem stala v temi na balkonu. Nesla sem roko k ustnicam, da bi mu vrgla zadnji poljub: odhajal je za zmemrom, ves obupan, s smrtjo v duši... Tedajci pa je blisk ožaril nebo... Andrej me je moral videti...“

„Joj nama! Kaj meni, ali te je spoznal?“

„Tega morda ne... A gotovo je videl žensko postavbo... in tisti poljub z roko...“

Ljuba je obmolnila. Njen obraz se je zmrčilo. V njeni duši se je porajala težka misel, v njenem srcu je bil bolesten boj...

„Pomiri se,“ je rekla nato. „In vrni se takoj v svojo sobo... Hiti, vsaka izgubljena minuta te lahko pogubi.“

„Toda Andrej bo prišel!“

„Prav zato. Ne sme te najti tukaj.“

„Izpraševal te bo... Kaj mu porečeš, če bo hotel vedeti, katera je bila?“

„Porečem mu, da sem bila jaz.“ je odvrnila Ljuba in mrko pogledala Miri v oči.

Mlada žena se je uprla.

„Ne, nikar!... Tega nočem... Nočem, da se žrtvuješ zame!“

Toda mladenka ni poslušala nesrečnice. Prijela jo je za roke in jo vlekla k vratom.

(Dalje prihodnjič.)

Povesti, ki jih življenje piše

Kako je krvnik vrgel sekuro od sebe

(Odvetnik Richer je v večni spomin objavil pretresljivo zgodbo Helene Gilletove iz Bourg-en-Bresse po spisih dijonske skupščine.)

Helena Gilletova je bila leta 1624. ljubko, zalo in krepkasto dekle, hči uglednih roditeljev. Hudobnim očem sosedov se je jeseni l. 1624. zazdelo, da se Helena nekam redi... Tedajci pa so vse prodirajoče oči bourških meščanov opazile, da je Helena Gilletova spet dobila svojo dekliško postavo. Šušljanje, opravljanje, ovadbe. Kravavo sodišče je dalo Heleno Gilletovo preiskati in dognali so, da je morala enaindvajsetletna devotka pred štirinajstimi dnevi poviti otroka. Zaprli so jo in dobili od nje delno priznanje, da jo je učitelj njenih mlajših bratcev in sestic zvijsko napadel, a otroka ni bilo. Po naključju so kmalu nato odkrili trupelce zakopanega deteta, zavitega v srajco, na kateri sta bili uvezeni začetnici H. G. A. detomor še davno ni bil dokazan, zakaj Helena Gilletova je trdila, da je prišel otrok mrtev na svet. Samo iz strahu pred zlobnimi jeziki da je utajila porod in sama pokopala mrtvorjenčka. Krvavo sodišče v Bourgu je obsodilo ljubko deklico na smrt z obglavljenjem. Isto mesto, ki je preje prežalo na vsak centimeter povečanja njenega života, je zdajci vzplamtelo od vročega sočutja z ubogo obsojenko. Morda je Helenina lepota vzdramila v množici čustvo pravičnosti. Saj je znano, da se lep obraz ljudem bolj smili od grdega.

Dan usmrtitve na javnem trgu je prišel. Helena je blela in tresoča se, a vendar z zbranim duhom stopila iz svoje celice. Dosti manj miren je bil krvnik; njegovega imena niso zapisali, čeprav je s svojo plemenitostjo zaslužil, da bi ga slavili. Ko je na morilnem odru zagledal ljubko jetnico, je pal na kolena in trepetaje zaklinjal Heleno, naj mu oprostí (prav za prav bi moral vsak krvnik tako storiti). Nato je ves prepaden poprosil svečenika, ki se je vedel dokaj mirneje, naj mu on izposluje deklišin blagoslov. Helena je pokleknila in ponižno sklonila glavo. Krvnik je zavpil: „O, da sem jaz na njenem mestu!“ Po teh besedah je zavil težko krvniško sekuro, a drhteča roka mu je odpovedala pokorščino in omahnila nizdol, tako da je ranil samo obsojenkino ramo. V svojem obupu se arnel sekuro daleč od sebe. „Mene ubiže!“ je zaklical radovednežem, oni pa so mu odgovorili s točo kamenja.

Edina oseba, ki je občutila to strašno in vendar odrešljivo uro samo kot osmečenje strokovnjaka, je bila — krvnikova žena. Ona ni videla ne Helenine lepote, ne

dušne stiske svojega moža, ampak le neuspeh sodnega uslužbenca, ki ni bil kos svojemu poslu. Tolikanj je podivjala v svoji srditi vneni, da je planila k Heleni in s togotnim jezikanjem pregovorila ubožico, da je še enkrat nastavila tilnik smrtonosni ostrini. Spet je krvnik široko zamahnil, a ni si mogel pomagati, zaprl je oči in spet usekal mimo, to pot v leseni oder. Nato pa je z vso močjo odrešenja zalučil sekuro daleč od sebe, skočil z odra in zbežal v majhno kapelico. Krvnikova žena, v kateri je najbrže bivala prava krvniška in morilska duša in ki v svoji omejeni razjarjenosti ni videla ničesar drugega kakor to, da bo mož ob službo, se je tedaj že v drugo besno vrgla na Heleno. Z vrvjo, s katero je bila Helena privezana k odru, je hotela zadaviti obsojenko; a prav ta napad je zbudil v iznemogli ubožici voljo do življenja in jela se je na vse kriplice braniti. Po-

divjanka je nato potegnila izpod obleke dolge škarje in jela z njimi kakor blazna suvati Heleno. To je bilo celo radovedni drhali, ki se drugače nerada zgane, preveč. Gledalci so udrli preko zapore, navalili na oder, iztrgali krvoločni ženski deklico, ki je krvavela iz mnogih ran, in nasitili svojo maščevalnost povsem drugače, nego je bilo izprva namenjeno: ne samo da so ubili krvnico, ampak dobesedno razteptali so jo. Pijana krvi jo je zdaj tuleča množica ubrala h kapelici, potegnili izpreobrnjenca, ki je bil vrgel sekuro od sebe, iz nje, zavlekla ga na morišče in ubila tudi njega, a naglo, da ni preveč trpel. Heleno Gilletovo so pomilostili, ker je bila, kakor veli naredba kralja Ludvika XIII., pretrpela več od smrtne kazni.

Ob tej zgodbi o krvniku, ki ga je obsojenkina krotka lepota premagala in izpreobrnila, se človek nehote zamisli...

Pisane zgodbi

Nevljudni Napoleon

Napoleon je bil velik ljubitelj žen, vendar pa je bil tudi znan kot nevljuden in indiskreten. Nekoč je prišel na veliko plesno prireditev kneginje de Fleurs.

Med odmorom je stopil k njej, ji pogledal v oči in vprašal:

„Ali še vedno ljubite moške, kneginja?“

Kneginja de Fleurs mu je mirno odgovorila:

„O da, Veličanstvo, vljudni moške so mi še vedno dragi!“

Napoleon je razumel. Poklonil se je kneginji in jo prosil oproščenja.

Španščina

Neki francoski dvorjanik se je hotel na vsak način prikupiti svojemu vladarju, kralju Ludviku XIV. Le-ta ga je zato pri neki priliki vprašal:

„Ali govorite tudi španški?“

„Ne, Veličanstvo!“

„Oda!“

Dvorjanik si je mislil, da je od znanja španščine odvisno njegovo nadaljnje napredovanje v službi, in se je takoj začel učiti španščine. V nekaj tednih se je je pričul in je javil kralju:

„Veličanstvo, naučil sem se španščine!“

„Ali jo znate tako dobro, da bi se lahko razgovarjali z rojenim Špancem?“

„Da, gospod!“

„Čestitam vam, zdaj vam bo moči čitati Don Quichotta v izvirniku!“

Emil Vachek:

Sreča

Nekdo je pohajkoval v gozdu, in zagledal mladeniča, ki je pod macesnom upiral oči v nebo in se smehljaj. Na nebu so plaval belkastosivi oblaki kakor dim iz vesele pipe.

„Kaj delate?“ je vprašal ležečega.

Mladenič se je obrnil k njemu; njegov pogled je prihajal z drugega sveta.

„Nič,“ je odgovoril in se dalje smehljaj.

„Zakaj se tako smehljate?“

„Ker sem srečen.“

„Zakaj ste srečni?“

„Ker se smehljam.“

Tujcu se zmračil obraz.

„Zakaj...“

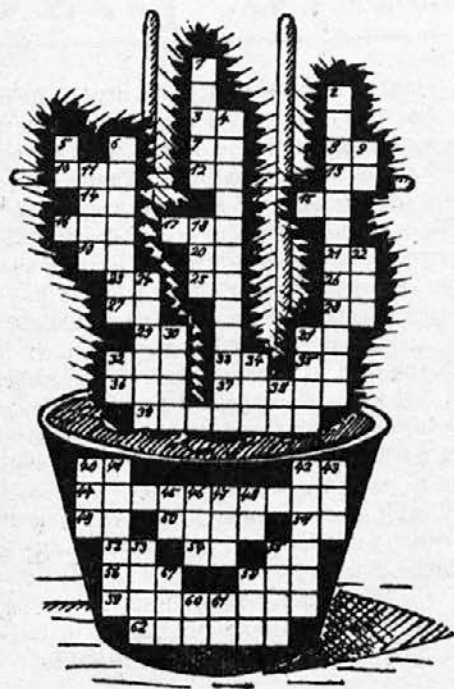
Tedaj pa je mladenič preteče viknil:

„Če ne pojdete po svojih potih in če me še enkrat vprašate „zakaj“, vam, tako mi duše, razbijem čeljust, da ne boste več kvarili sreče ljudem.“

Listnica odpravnštva

Prosimo g. D. V., dijaka v Ljubljani, naj nam javi svoj naslov, da mu nakažemo honorar za priobčeno križanko.

Križanka

Besede:

Vodoravno: 3. Star denar. 7. Pogojni veznik. 8. Časovna kratica. 10. Ime filmske dive. 12. Kemični znak za lahko kovino. 13. Osební zaimek. 14. Medmet. 15. Pritrdilnica. 16. Ribja kost. 17. Glasbilo. 19. Kratica. 20. Nikalnica. 21. Predlog. 23. Reka v Švici. 25. Veznik. 26. Osební zaimek. 27. Neznaneec. 28. Nota. 29. Mesto v Češkoslovaški. 31. Kemični znak za drago kovino. 32. Del posode. 33. Predlog. 35. Protivni veznik. 36. Šahovski pojem. 37. Otok v Sredozemskem morju. 39. Egiptski in sirijski sultan iz dvanajstega stoletja, znan po svoji plemenitosti. 40. Glasbena kratica. 42. Osební zaimek. 44. Naziv za sumljivega tujca. 49. Povratni zaimek. 50. Mesto ob Evfratu. 51. Egiptsko božanstvo. 52. Predlog. 54. Ploskovna mera. 55. Pogojni.

Nagrada čitateljem „Romana“

Izrežite črno sličico, ki jo vidite spodaj, in spravite jo dobro!

Podobnih sličic priobčimo še 11, v vsaki številki po eno. Ako jih boste pravilno sestavili, boste dobili

**sliko obče znanega
slovenskega duhovnega
velikana**

Eden izmed pravilnih rešiteljev te naloge zadene

nagrado 500 dinarjev v gotovini!

56. Otočje v morju Arafura. 58. Posoda. 59. Palma. 62. Mesto na Japonskem.

Navpično: 1. Staro orožje. 2. Fizični aparat. 4. Majhna rastlina. 5. Ozični zaimek. 6. Opica. 9. Vprašalni veznik. 11. Sorodnik. 18. Osební zaimek. 22. Huda jeza. 24. Jagoda. 30. Kurivo. 31. S silo odvzete stvari. 32. Dolžinska mera. 34. Kitaj-

ska znamenitost. 38. Iracionalno število. 40. Rimski bog poljedelstva. 41. Del omare. 42. Mesto v Španiji. 43. Mesto v Peruju. 45. Kazalni zaimek. 46. Število. 47. Dvojica. 48. Medmet. 53. Pristanišče v Alžiru. 55. Mesto v Madžarski. 57. Vrtna hišica. 58. Staro orožje. 60. Kemični znak za drago kovino. 61. Medmet.

Ustanovljeno 1887. — — — Ustanovljeno 1887.

Trgov na z vezeninami, drobnim in modnim blagom

F. Meršol, Ljubljana, Wolfova ulica 5

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin. — — — Rokavice, nogavice, trikó-perilo.

**DALIJE
GOMOLJE**

najlepših in najredkejših
vrst razpošilja

Andre'a Klučenko

Guštanj (Koroš. Slov.)

**Parfumerija
Foto-manufaktura
Kemikalije
Droge
Strupi i. t. d.**

DROGERIJA

GREGORIČ, Ljubljana
PREŠERNOVA ULICA ŠT. 5

**Oglasi v „Romanu“
imajo velik uspeh, ker
roma list iz rok v roke
in ker ga zaradi nje-
gove zanimive vse-
bine vsakdo hrani!**

Ant. Krisper

Mestni trg 26

**Originalne Termos
steklenice.
Komad 24.— Din.**

H. J. Magog:

Obsojen na smrt

Vrgel je cepin proč in si otrl znoj, ki mu je lil s čela. Z zadovoljstvom je pogledal luknjo, ki jo je bil pravkar izkopal v zidu. Poleg njega je gorela na tleh rudarska svetiljka.

„Vendar že!“ je globoko zasopel. „Sicer še ni vse končano, a najhujše delo je le za menoj.“

Bil je pijan — od izmučenosti in alkohola. Zakaj vselej, kadar ga je bila utrujenost podrla na tla in mu je jel pohajati pogum, je nastavljal steklenko in izpil par požirkov.

„Naprej!“

Pobral je orodje, vzel svetiljko in se preril skozi nastalo vrzel. Onkraj dokaj debelega zidu je posvetil na tla, na vlažne zidove in naposled na opečni obok. Bil je v kleti.

„Če sem prav računal, je dragotinar ravno nad menoj. Še nekaj udarcev, pa bom na cilju.“

Popel se je na sode in jel obdelovati opeko, ki se je krušila in padala v velikih kosih na tla.

Da boste redno dobivali

„ROMAN“

smo uvedli v svojem odpravnistvu

kar najpreprostejše poslovanje.

To poslovanje izključuje vsak kredit.

—
NAROČNIKI!

Pošiljite naročnino takoj!

—
PRODAJALCI!

Obračunajte točno ob roku!

Če lista v soboto ne dobite, pogledajte, ali so Vaši računi z odpravnimišivom „ROMANA“ v redu!

Bil je spreten in poraben delavec, drugače pa lopov brez vesti. Strašil se ni nobene stvari, samo da mu je „nesla“. Nocojšnja gotovo ni bila kar si bodi. Moral se je bil splaziti v klet sosedne hiše, ki je bila na srečo prazna, in se ubijati dva dni, zanašaje se samo na svoj orijentacijski čut, ki se je toliko ponašal z njim. Pil je in jedel — večinoma pil — spal pa skoro nič. Ko je zdaj krušil opeko iz oboka, se mu je ves čas zdelo, da se vrti sam okoli sebe in da se sod maje pod njim.

Vrzel je postajala čedalje večja. Druga za drugo so padale opeke; že se je prikazoval les tál nad njim. Vlomilec je spretno izžagal v stropu četverkotno luknjo, dovolj široko za svoja pleča.

Ko je bilo tudi to opravljeno, se je za trenutek oddahnil. Nato se je z rokami prijel za robove luknje in se vzpel.

Tisti mah je dobil po glavi udarec. Omahnil je in se onesvestil.

Ko se je zavedel, ga je glava strašno skelela. Hotel se je zganiti, a se ni mogel.

Staroznana tvrda J. WANEK

priporoča svojo bogato zalogo krznenih plaščev in vseh vrst kož za opremo plaščev.

Baržun svetovne znamke
„LINDEN“.

Prvovrstna kakovost, zjamčene barve!
V zalogi trdke
A. & E. SKABERNE, LJUBLJANA.

Trebušni pasovi

najceneje pri
A. BESEDNIK, Ljubljana
Šelenburgova ulica 6

PRISTNO BUČNO OLJE IN POVIDEL

pravkar dospelo

Priporočam se:

A. SVETINA, LJUBLJANA, Kongresni trg 3
kolonijalna trgovina in špecerija

MODNI SALON STEGNAR IVANKA

priporoča svojo bogato zalogo finih klobukov za jesen in zimo. Popravila izvršuje točno in ceneno.

Najlepše Slovenke

se zalagajo s

parfumi, pudri in kremami
prvih francoskih znamk

v drogeriji - parfumeriji - fotomanufakturi

SANITAS

Celje - Aleksandrova cesta

„Kaj? ... Kaj?“ je zavpil in čuden strah ga je prešinil. „Kaj se je zgodilo? Kje sem?“

Od zunaj je prihajalo skozi zamreženo linico komaj toliko svetlobe, da se je mogel nekoliko razgledati. Stene so bile gole, v močnih vratih je bilo vdelano okence.

Vlomilec je strahoma opazil, da leži na železni postelji. Pogledal je, kaj mu brani, da se ne more ganiti: bila je nekaka haljina, v katero je bil zavit. Šele tedaj je spoznal: prisilni jopič!

„Nu, ta pa res ni slab!“ je vzkliknil in se posilil na smeh. „Človek bi skoro dejal, da sem v celici! Ali so me mar zaprli? ... Tako naglo? ... Okoristili so se z mojo nenadno omotico. Nu, s tem se pa res lahko ponašajo! A zakaj ta jopič? Nič ne vem, da bi se bil kaj upiral!“

Jel se je razgledovati okoli sebe, skoro strahoma. In glej, v kotu je zagledal kos lesa, ki ga je takoj spoznal: bil je prav tisti, ki ga je bil izžagal iz tal, da bi vlomil pri draguljarju.

„Ne, ne!“ je zakričal. „Da bi bil prišel iz kleti naravnost v ječo? Ta bo pa že bosa! ... Sicer je res v sosesčini

kaznilnica, a v drugi smeri... Če se mi le ni zmešalo!“

Bil je v celici, o tem ni bilo več moči dvomiti.

Ravno, ko se je bil glede tega že skoro pomiril, je začul zunaj ropot. Nekdo je odrinil zapah. Vrata so se odprla in celica je bila mahoma polna ljudi. Pazniki v uniformah in drugi.

„Pogum!“ je rekel neki glas. „Vašo prošnjo so zavrnili.“

In tedaj ga je z blazno grozo presunila strašna resnica: bil je v celici za obsojence na smrt!

„On je!“ je zarjovel, skušaje se iztrgati iz rok. „On je... tisti, ki me je napadel, omotil in zvezal... On je obsojen na smrt, ne jaz! Ali ne vidite, da se je rešil skozi luknjo, ki sem jo bil jaz napravil? ... Poglejte me: ali sem jaz on? Jaz nisem obsojen... Pred sodnike hočem! ... Na pomoč! ...“

„Ne, takega trenutka ne privoščim niti najhujšemu sovražniku,“ je sklenil svoje pripovedovanje glavni paznik. „Bilo je seveda samo šala, ki bi jo bil moral pogoditi, če bi bil količkaj pri zdravi pameti. Recite mi, kako

naj mu obsojenec na smrt skoči za vrat, kako naj mu obleče svoj prisilni jopič in ga položi na posteljo? ... Toda ubogi vrag tako daleč sploh ni mislil. Kako neki, ko pa smo bili tako resni kakor papeži! Niti v sanjah se ne bi bil mogel domisliti, da smo ga bili mi nesli v celico za obsojence na smrt in mu nataknili prisilni jopič... potem ko ga je bil naš tovariš Lampinois, pri katerem je bil vlomil, z dobro namerjenim udarcem podrl na tla! ... Istorija je bila vsekako zabavna. Seveda mu nismo glave odsekali: saj ga je prestani strah dovolj kaznoval!“

Na postaji

„Draga, ali me ne boš pozabila?“ „Ne! Napravila sem si vozec v robec.“

Pri bolniku

Zdravnik: „Ali ste imeli danes mnogo neprijetnih posetov?“

Bolnik: „Ne, gospod doktor! Vi ste prvi!“

NAJGLOBLJE DELO RUSKEGA DUHA!

F. M. DOSTOJEVSKIJ:

„BRATJE KARAMAZOVI“

ROMAN

POSLOVENIL VLADIMIR LEVSTIK

Genijalni ruski pripovednik se je v tem mogočem delu povzpел na višek svoje umetnosti. Pripoveduje nam zgodbo treh neenakih bratov, sinov starega sladostrastnika Pavla Fjodoroviča: med temo in lučjo omahujočega Dimitrija, po hladnem umu zapeljanega Ivana in angelsko prostodušnega Aljoše. Tedaj rodbinski roman; in vendar, kakšna neizmernost razgledov v širjavo in globino človeške duše, kakšna pretresljiva borba med Bogom in satanom na sleherni strani! Kako strašno tragične so usode teh ljudi in obenem kako naravne! Vse svetovno slovstvo ne premore silnejše knjige od te... Vsak, kdor misli in išče, vsak, kdor trpi v nemiru svojega srca, jo mora čitati — jo mora imeti!

Razkošna izdaja v 2 zvezkih

(skoro 1200 strani na finem papirju) Vezba po izvirnem umetniškem načrtu

Cena:

Platno 250.— Din, polusnje 300.— Din. Plačljivo v mesečnih obrokih po 50.— Din.

ZALOŽBA „SVET“, LJUBLJANA, POŠTNI PREDAL 260